Biografie

Biographie

Biography

Édition électronique

URL : <http://journals.openedition.org/temoigner/1514>

DOI : 10.4000/temoigner.1514

ISSN : 2506-6390

Éditeur :

Éditions du Centre d'études et de documentation Mémoire d'Auschwitz, Éditions Kimé

Édition imprimée

Date de publication : 31 décembre 2014

Pagination : 137-139

ISBN : 978-2-84174-688-0

ISSN : 2031-4183

Référence électronique

« Biografie », *Témoigner. Entre histoire et mémoire* [Online], 119 | 2014, Online op 01 janvier 2016, geraadpleegd op 23 octobre 2020. URL : <http://journals.openedition.org/temoigner/1514> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/temoigner.1514>

Biografie

1919, 31 juli: Primo Levi wordt geboren in Turijn, in een appartement op de derde verdieping van een stijlvol gebouw in de Corso Re Umberto nummer 75. Hij zal er heel zijn leven blijven wonen. Hij komt uit de gegoede burgerij, uit een geassimileerd en perfect geïntegreerd Joods gezin in Piemonte.

1921: geboorte van zijn zus Anna Maria, die hem zijn leven lang erg dierbaar blijft.

1922, 30 oktober: mars op Rome. Koning Victor Emanuel III geeft Mussolini de opdracht om een nieuwe regering te vormen. Dat is het begin van het fascisme.

1934: Levi start aan het lyceum Massimo D'Azeglio in Turijn en krijgt les van enkele illustere tegenstanders van het fascisme (Augusto Monti, Franco Antonicelli, Norberto Bobbio...). Cesare Pavese is enkele maanden zijn leraar Italiaans. Hoewel hij klassieke talen studeert, is Levi toch vooral geïntregeerd door chemie en biologie.

1937: Levi gaat chemie studeren aan de Wetenschapsfaculteit van de Universiteit van Turijn.

1938, 6 oktober: afkondiging van de rassenwetten in Italië. Primo Levi knoopt banden aan met antifascistische studenten. Publieke scholen zijn verboden terrein voor Joden, maar wie al is ingeschreven, mag zijn universitaire studies afmaken.

1941, 12 juni: Levi haalt zijn diploma chemie *cum laude*. Op het diploma wordt zijn *razza ebraica* (Joodse ras) vermeld. Hij vindt een baan in een chemisch laboratorium van een asbestmijn dichtbij Lanzo. Over deze periode schrijft hij het hoofdstuk 'Nikkel' in *Het periodiek systeem*.

1942: Primo Levi werkt in Milaan bij het Zwitserse farmaceutische bedrijf Wander. Daarover vertelt hij in het hoofdstuk 'Fosfor' in *Het periodiek systeem*. Hij sluit vriendschap met een aantal jonge Joodse intellectuelen uit Turijn die in Milaan wonen. Eén ervan is Vanda Maestro.

1943: tussen september en december verblijft hij in Valle d'Aoste, in de buurt van Amay (St. Vincent). In de vroege ochtend van 13 december wordt hij samen met Vanda Maestro en Luciana Nissim aangehouden. Hij wordt opgesloten in een kazerne in Aoste, wordt ondervraagd en bekend dat hij Joods is.

1944: eind januari wordt Primo Levi naar het interneringskamp van Fossoli, bij Modena, gevoerd. Op 22 februari wordt hij met een konvooi van 650 Joden naar Auschwitz gedeporteerd. Hij overleeft elf maanden in het kamp van Buna-Monowitz. In oktober ontsnapt hij aan de grote selectie, maar Vanda Maestro wordt vergast.

1945, 11 januari: Levi heeft roodvonk en belandt in de ziekenboeg van het kamp. Op 17 januari evacueren de SS 60 000 gevangenen uit Auschwitz. Nadat hij op 28 januari bevrijd wordt door de Russen, verblijft Levi enkele maanden in Katowice (Polen), in een transitkamp van de Sovjets. In juni vertrekt hij weer naar Italië, maar daar zal hij pas in oktober aankomen na lange en uitputtende omzwervingen. Wanneer hij op 19 oktober in Turijn arriveert, blijft zijn hele gezin nog in leven.

1946: het kost hem veel moeite om zijn plaats te vinden in het naoorlogse Italië. Hij wordt aangenomen in de vernisfabriek DUCO-Montecatini in Avigliana, nabij Turijn.

1947: hij trouwt met Lucia Morpurgo. Einaudi, een uitgever uit Turijn, weigert het manuscript van *Se questo è un uomo (Is dit een mens)*. Dankzij de tussenkomst van Franco Antonicelli wordt het uitgegeven bij De Silva en gedrukt op 2 500

Biografie (vervolg)

exemplaren. Critici loven het boek, maar het verkoopt niet goed. In december gaat Levi aan de slag in het laboratorium van SIVA, een kleine vernisfabriek tussen Turijn en Settimo Torinese. Enkele jaren later wordt hij directeur.

1948: geboorte van zijn dochter Lisa Lorenza.

1955, 28 mei: in het Turijnse Palazzo Madama opent een fototentoonstelling over het Verzet. Slechts één paneel is gewijd aan de deportatie, en er zijn bovendien enkel tekeningen op te zien. Als reactie schrijft Levi 'Deportati. Anniversario'.

1957: geboorte van zijn zoon Renzo.

1958: een herziene, verbeterde en uitgebreide editie van *Se questo è un uomo* wordt uitgegeven bij Einaudi. Het boek zal nog talloze malen herdrukt en vertaald worden.

1959: *Se questo è un uomo* wordt in een Engelse vertaling uitgebracht in Groot-Brittannië en de Verenigde Staten.

1962: Levi schrijft *La tregua* (*Het Respijt*), een logisch vervolg op zijn eerste boek. In Canada wordt een radiobewerking gemaakt van *Se questo è un uomo* die Primo Levi erg kan bekoren. Hij doet een gelijkaardig voorstel aan de Italiaanse RAI.

1963: *La tregua* krijgt erg goede kritieken en wordt bekroond met de Premio Campiello.

1965: Levi keert terug naar Auschwitz ter gelegenheid van een Poolse herdenkingsplechtigheid.

1966: onder het pseudoniem Damiano Malabaila publiceert hij *Storie naturali*, een bundel

sciencefictionverhalen die hij de afgelopen jaren schreef. Samen met Pier Alberto Marché bewerkt hij *Se questo è un uomo* tot een toneelstuk, dat op 18 november wordt opgevoerd in het Carignano theater in Turijn.

1967: *Storie naturali* sleept de Premio Bagutta in de wacht.

1970: zijn eerste 23 gedichten geeft Primo Levi in Turijn uit in een anonieme privé-editie. Alle 300 exemplaren zijn bestemd voor vrienden.

1971: onder zijn echte naam publiceert hij een tweede reeks verhalen: *Vizio di forma*.

1972-1973: voor zijn werk reist hij meerdere malen naar de Sovjetunie. In Toljatti ontmoet hij Italiaanse arbeiders, wiens ervaringen en métier het onderwerp zullen vormen van *La chiave a Stella* (*De kruissleutel*).

1975: Levi gaat met pensioen en legt zich volledig toe op het schrijverschap. Bij Scheiwiller in Milaan geeft hij een dichtbundel uit, *L'osteria di Breme*; bij Einaudi verschijnt *Il sistema periodico* (*Het periodiek systeem*). Dat laatste boek krijgt de Premio Prato voor het Verzet.

1978: Einaudi geeft *La chiave a Stella* uit, goed voor de Premio Strega.

1981: op aansporen van Giulio Bollati verzamelt Primo Levi teksten van zijn favoriete auteurs. De bloemlezing verschijnt bij Einaudi onder de titel *La ricerca delle radici*. In november publiceert hij *Lilith e altri racconti* (*Lilith: Verhalen*), een bundel met verhalen die hij schreef tussen 1975 en 1981.

1982: bij Einaudi verschijnt *Se non ora, quando?* (*Zo niet nu, wanneer dan?*), een roman over de lotgevallen van een groep Joodse partizanen in Oost-Europa. Het boek kent een onmiddellijk succes in

Italië en wordt meermaals bekroond. In juni keert Levi ook een tweede keer terug naar Auschwitz als groepsgids. Op vraag van Giulio Einaudi begint hij aan de vertaling van *Het proces* van Kafka.

1984: in juni ontmoet Levi fysicus Tullio Regge in Turijn. Hun gesprek wordt gepubliceerd bij Edizioni di Comunità onder de titel *Dialogo* (in *Gesprekken*). In oktober verschijnt bij Garzanti een tweede dichtbundel, *Ad ora incerta* (*Op een onzeker uur*), met alle gedichten uit zijn bundel van 1975 en nieuw werk, ook vertalingen, voornamelijk van Heine. In november verschijnt *Il sistema periodico* in een Amerikaanse uitgave (*The Periodic Table*). Verschillende eminente critici, waaronder schrijver en Nobelprijswinnaar Saul Bellow, prijzen het boek de hemel in. Het kent dan ook meteen een groot succes.

1985: bij Einaudi verschijnt *L'altrui mestiere*, een verzameling teksten die grotendeels in *La Stampa* zijn verschenen. In april gaat Levi naar de Verenigde Staten voor een reeks ontmoetingen en universitaire congressen naar aanleiding van de Engelse vertaling van *Se non ora, quando?* (*If not now, when?*), met een voorwoord van Irving Howe. *L'altrui mestiere* en *Ad ora incerta* worden in de zomer bekroond in Italië.

1986: in april publiceert Levi *I sommersi e i salvati* (*De Verdronkenen en de geredden*), de summa van zijn beschouwingen over de concentratiekampen. Hij reist naar Engeland en Zweden. In de Verenigde Staten blijft zijn werk succes oogsten. *The New York Times* wijdt op 12 oktober de eerste pagina van haar literaire katern aan de Turijnse schrijver. Opmerkelijk is het lange interview met Philip Roth ('A Man Saved By His Skills'). *I sommersi e i salvati* krijgt de Premio Acqui 'Testimone del tempo' ('Getuige van zijn tijd'). Aan het eind van het jaar geeft *La Stampa* een bundel verhalen en essays uit die Primo Levi schreef voor de gelijknamige krant tussen 1977 en 1986, *Racconti e saggi* (*De spiegelmaker*).

1987, 22 januari: zijn laatste artikel 'Buco nero di Auschwitz' (Zwarte gat van Auschwitz) verschijnt op de eerste pagina van *La Stampa*. Hij weerlegt er stap voor stap de stellingen van een aantal Duitse relativisten. In maart ondergaat Levi een operatie.

11 april: Primo Levi pleegt zelfmoord. Hij werpt zich vanaf de derde verdieping van zijn appartementsgebouw naar beneden over de balustrade van de trappenhall.